

Archeologisch vooronderzoek Ranst – Schawijkstraat

Natasja Reyns, Annick Van Staey en Jordi Bruggeman

Colofon

Rapporten van het archeologisch onderzoeksbureau All-Archeo bvba 061

Aard onderzoek: Prospectie
Vergunningsnummer: 2011/417
Naam aanvrager: Natasja Reyns
Naam site: Ranst - Schawijkstraat

Opdrachtgever: Lupa I bvba, Voorteinde 85, B-2260 WESTERLO
Opdrachtnemer: All-Archeo bvba, Barelveldweg 4, B-2880 BORNEM
Terreinwerk: Natasja Reyns, Annick Van Staey en Marjolein Van Celst
Administratief toezicht: Onroerend Erfgoed Antwerpen, Leendert van der Meij, Lange Kievitstraat 111/113, bus 52, B-2018 ANTWERPEN

Rapportage: All-Archeo bvba
Determinaties: drs. Jordi Bruggeman en dra. Natasja Reyns

All-Archeo bvba
Barelveldweg 4
B-2880 Bornem

info@all-archeo .be
0478 36 57 07
0498 15 84 40

D/2012/12.807/1

© All-Archeo bvba, 2012

Alle rechten voorbehouden. Niets uit deze uitgave mag worden verveelvoudigd en /of openbaar gemaakt worden door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze dan ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de opdrachtgever.

All-Archeo bvba aanvaardt geen aansprakelijkheid voor eventuele schade voortvloeiend uit de toepassing van de adviezen of het gebruik van de resultaten van dit onderzoek. De aanbevelingen dienen louter ter advisering van het bevoegde gezag, zijnde Onroerend Erfgoed.

Inhoudsopgave

1 INLEIDING.....	5
2 PROJECTGEGEVENS EN AFBAKENING ONDERZOEK.....	7
2.1 Afbakening studiegebied.....	7
2.2 Aard bedreiging.....	8
2.3 Onderzoeksopdracht	9
3 BESCHRIJVING REFERENTIESITUATIE.....	11
3.1 Landschappelijke context.....	11
3.1.1 Topografie.....	11
3.1.2 Hydrografie.....	11
3.1.3 Bodem.....	12
3.2 Beschrijving gekende waarden.....	13
3.2.1 Historische gegevens.....	13
3.2.2 Archeologische voorkennis.....	14
3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie.....	15
4 RESULTATEN METAALDETECTIE.....	17
4.1 Situering van de vondsten.....	17
4.2 Bespreking van de vondsten.....	17
4.3 Besluit.....	18
5 RESULTATEN TERREINONDERZOEK.....	19
5.1 Toegepaste methoden & technieken.....	19
5.2 Bodem.....	19
5.3 Archeologische sporen.....	20
5.4 Structuren.....	22
5.5 Afgebakende sites.....	22
5.6 Besluit.....	22
6 WAARDERING.....	25
7 ANALYSE VAN DE GEPLANDE SITUATIE: EFFECTEN.....	27
8 AANBEVELINGEN.....	29
8.1 Adviezen.....	29
9 BIBLIOGRAFIE.....	31
9.1 Publicaties.....	31
9.2 Websites.....	31
10 BIJLAGEN.....	33
10.1 Lijst van afkortingen.....	33
10.2 Glossarium.....	33
10.3 Archeologische periodes.....	33
10.4 Lijst van plannen en tekeningen.....	33
10.5 CD-rom.....	33

1 Inleiding

Naar aanleiding van de geplande aanleg van een verkaveling door Lupa I bvba, werd door Onroerend Erfgoed, een prospectie met ingreep in de bodem, door middel van proefsleuven geadviseerd.

Deze opdracht werd op 2 oktober 2011 aan All-Archeo bvba toegewezen. Het terreinwerk liep van 21 tot en met 22 december 2011, onder leiding van Natasja Reyns en met medewerking van Annick Van Staey. De bedoeling van het onderzoek was om binnen het plangebied het eventueel aanwezige archeologisch erfgoed te lokaliseren, te interpreteren en te waarderen, zodat een advies wordt uitgebracht over eventuele vervolgstappen met betrekking tot het archeologisch vrijgeven van het plangebied, of bepaalde zones hierbinnen en het definiëren van eventuele sites die in de toekomst volledig onderzocht dienen te worden alvorens die zones vrijgegeven kunnen worden.

De eindbeslissing over het vrijgeven van de gronden en/of archeologisch vervolgonderzoek ligt bij Onroerend Erfgoed.

2 Projectgegevens en afbakening onderzoek

2.1 Afbakening studiegebied

Het projectgebied is gelegen in de provincie Antwerpen, gemeente Ranst (Fig. 1), percelen 215A, 215E, 215H (partim), 216K en 220D (kadaster Ranst, 1ste afdeling, sectie B). Het onderzoeksgebied beslaat een oppervlakte van 1,45 ha en is volgens het gewestplan gelegen in woongebieden (0100).

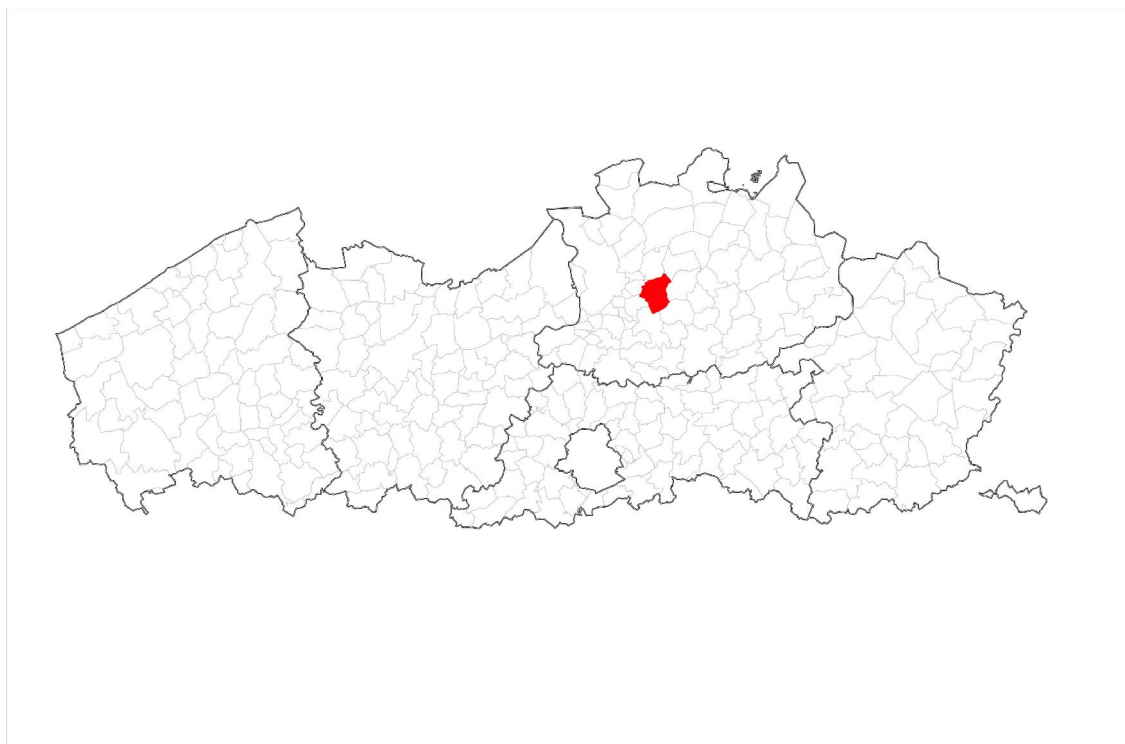

Fig. 1: Situeringsplan

- Administratieve gegevens met betrekking tot de locatie van het onderzoek:
  - Provincie: Antwerpen
  - Locatie: Ranst
  - Plaats: Schawijkstraat, John van den Eyndelaan
  - Toponiem: Kleine Schawijk
  - x/y Lambert 72-coördinaten:
    - 162404; 209747
    - 162434; 209807
    - 162572; 209688
    - 162526; 209603
    - 162466; 209661
    - 162472; 209699

Het projectgebied (Fig. 2) is gelegen in het noorden van de gemeente Ranst, tegen de grens van de gemeente Wommelgem. Het terrein wordt ingesloten door de Boerenkrijglaan in het oosten, de Schawijkstraat in het westen, de Schawijkstraat in het noorden en de John van den Eyndelaan in het zuiden.

Fig. 2: Kleurenorthofoto met een situering van het onderzoeksgebied (maps.google.nl)

2.2 Aard bedreiging

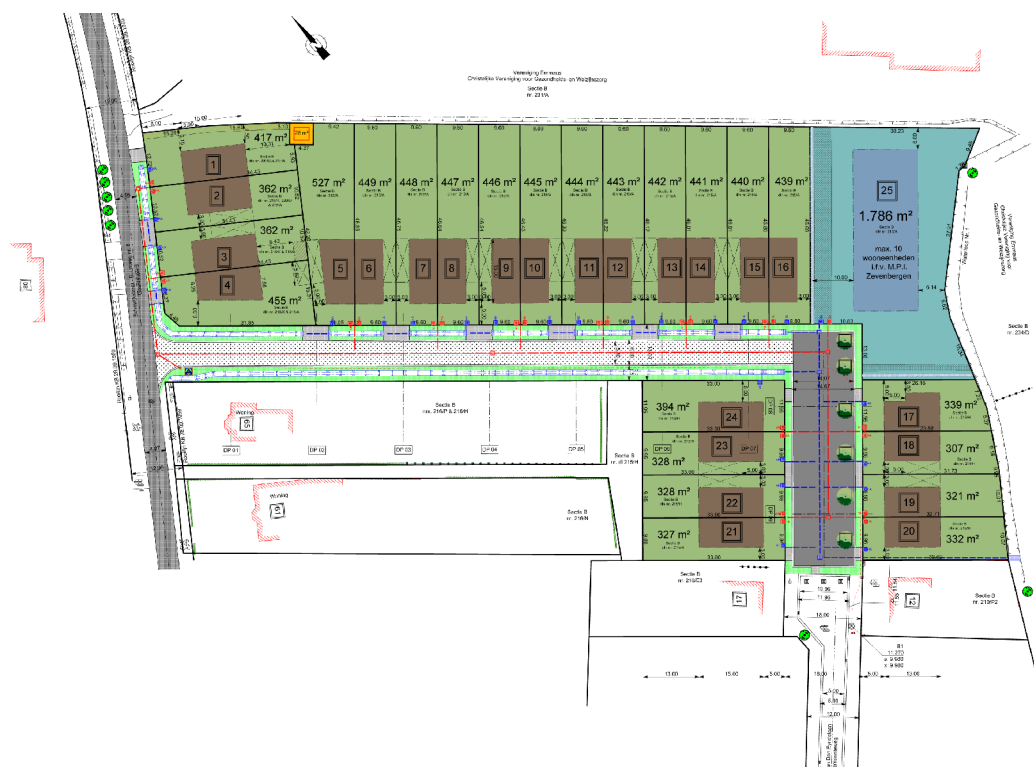

Fig. 3: Ontwerpplan

Ter hoogte van de Schawijkstraat wordt door Lupa I bvba een terrein verkaveld in 24 loten voor gekoppelde bebouwing, één perceel voor groepswoningbouw en voorzien van een centrale weg (Fig. 3). Dit impliceert dat het bestaande bodemarchief grondig verstoord zal worden. Er werd daarom een prospectie met ingreep in de bodem aanbevolen, zodat een inschatting kan gemaakt worden van eventueel op het terrein aanwezige archeologische waarden, alvorens de werken met betrekking tot de verkaveling van start mogen gaan.

2.3 Onderzoeksopdracht

De bedoeling van het onderzoek was het vaststellen van de eventuele aanwezige archeologische waarden en deze in relatie tot hun context te interpreteren en zo correct mogelijk te waarderen om de gevolgen van de geplande bodemingrepen te kunnen inschatten. Hieruit moet dan een advies voortvloeien met betrekking tot de volgende stappen, zijnde bijvoorbeeld het vrijgeven van de terreinen of de noodzaak van een eventueel vervolgonderzoek.

Een aantal vragen dienden in het bijzonder beantwoord te worden:

- zijn er sporen aanwezig?
- zijn de sporen natuurlijk of antropogeen?
- hoe is de bewaringstoestand van de sporen (goed, gebioturbeerd, ...)?
- maken de sporen deel uit van één of meerdere structuren?
- behoren de sporen tot één of meerdere periodes?
- welke aspecten verdienen bijzondere aandacht bij een eventueel vervolgonderzoek?

3 Beschrijving referentiesituatie

3.1 Landschappelijke context

3.1.1 Topografie

Op de topografische kaart is het gebied gelegen op circa 10 m TAW (Fig. 4). Binnen het eigenlijke projectgebied zijn weinig hoogteverschillen waar te nemen.

Het onderzoeksgebied grenst in het oosten aan de relictzone Kasteeldomeinen Z-ZO Antwerpen en randgemeenten (R10082) en de ankerplaats Bos van Ranst (A10038). Het gebied is gelegen op de rand van het traditioneel landschap Noorderkempen (310020) in het noorden en Centrale Kempen (320030) in het zuiden, meer bepaald het Land van Brecht en het Land van Zoersel-Wijnegem, en wordt gekenmerkt door een vlakke tot zacht golvende topografie.

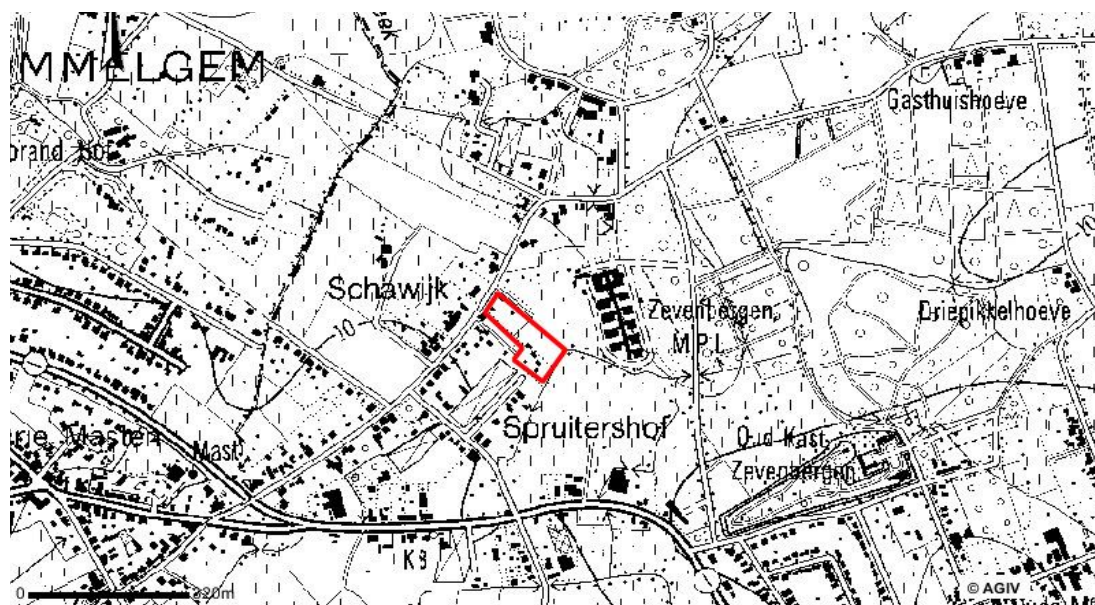

Fig. 4: Topografische kaart met aanduiding van het onderzoeksgebied (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

3.1.2 Hydrografie

Het gebied is gelegen binnen het Beneden-Scheldebekken, in het bijzonder de subhydrografische zone van het Groot Schijn van de monding van de Kleine Beek (excl.) tot de monding van de Zwanebeek (incl.). Het terrein wordt in het zuidoosten begrensd door een beek die verder oostwaarts uitmondt in de Keerbeek (Fig. 5).

Fig. 5: Hydrografie (<http://geo-vlaanderen.agiv.be/geo-vlaanderen>)

3.1.3 Bodem

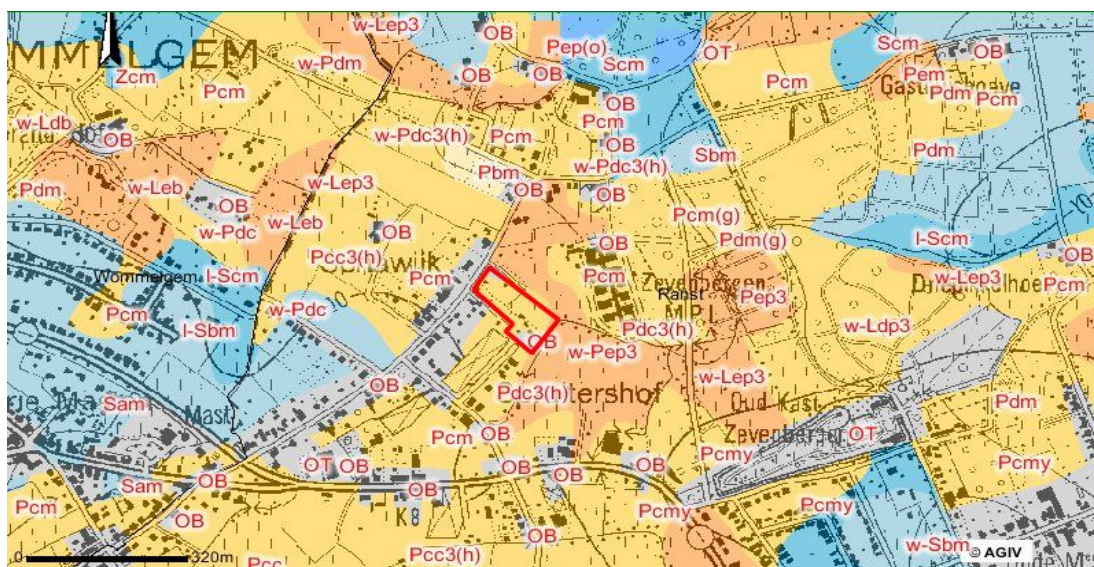

Fig. 6: Bodemkaart (<http://www.agiv.be>)

De geologische ondergrond bestaat uit de formatie van Lillo (Li), een formatie uit het Tertiair, gekenmerkt door groen tot grijsbruin zand, weinig glauconiethoudend met schelpen aan de basis.¹ In de gemeente Ranst is niet ver van het onderzoeksterrein in 1895 een boring van 2,8 m uitgevoerd door M. Mourlon. Hieruit blijkt dat tot 80 cm de bodem bestaat uit lemig zand. Hieronder bevindt zich een laag tot 1,8 m licht kleiig geel zand met schelpen en tot 2,8 m glauconiethoudend zwart zand. In 1991 heeft Philippe Buffel deze lagen een formele stratigrafie toegeschreven, zijnde tot 80 cm Quartaire afzetting en, tot 1,8 m de formatie van Lillo en tot 2,8 m de formatie van Diest.²

¹ www.dov.vlaanderen.be

² [https://dov.vlaanderen.be/dov-intra/rapportservlet?](https://dov.vlaanderen.be/dov-intra/rapportservlet?connection=dov&proefid=78073&outputformaat=PDF&rapportnaam=Ident_Boring&rapporttitel=Boring%20kb16d29w-B80)

[connection=dov&proefid=78073&outputformaat=PDF&rapportnaam=Ident_Boring&rapporttitel=Boring%20kb16d29w-B80](https://dov.vlaanderen.be/dov-intra/rapportservlet?connection=dov&proefid=78073&outputformaat=PDF&rapportnaam=Ident_Boring&rapporttitel=Boring%20kb16d29w-B80)

De bodem is op de bodemkaart weergegeven als een matig droge zwak gleyige lichte zandleembodem met dikke antropogene humus A horizont (Pcm). Ten noorden en ten oosten van het onderzoeksgebied bevindt zich een natte lichte zandleembodem zonder profiel (w-Pep3), in het zuiden een matig natte zandleembodem met sterk gevlekte, verbrokkelde textuur B horizont (Pdc3(h)) en in het westen liggen bebouwde zones (OB).

3.2 Beschrijving gekende waarden

3.2.1 Historische gegevens

De gemeente Ranst ligt tussen de rivieren het Grote Schijn in het noorden en de Kleine Nete in het zuiden. Ranst wordt voor eerst vermeld in 1140. Het maakte deel uit van de meierij Zandhoven in het markgraafschap Antwerpen. Vanaf 1202 wordt een eerste parochie vermeld, de parochie Millegem. Ranst was eerst een gehucht dat onder de bescherming stond van kasteel Doggenhout. Het werd in de 14de eeuw het centrum van de heerlijkheid.

De huidige dorpskern strekt zich voornamelijk uit ten zuiden en zuidoosten van de Sint-Pancratiuskerk. De oorsprong van deze kerk gaat terug tot de 15de eeuw. In het midden van de 19de eeuw werd de kerk deels verwoest door brand en kort daarna heropgebouwd.

Fig. 7: Kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden (<http://www.ngi.be>)

Ten noordwesten, tussen kerk en kasteel Zevenbergen, werd vanaf 1965 een woonwijk aangelegd. Van het kasteel Zevenbergen zijn enkel nog de dienstgebouwen en funderingen overgebleven. Deze dateren vermoedelijk uit de eerste helft van de 17de eeuw. Het domein bezit een belangrijk bosgebied. In het noorden van de gemeente bevinden zich ook een aantal hoeven zoals "Drogenhof", "Gasthuishoeve" en "Driepikkelhoeve".

In het zuiden van de gemeente is het domein van het kasteel Doggenhout te situeren. De oudste vermeldingen van het kasteel dateren van 1186 in het *cartularium* van de Antwerpse Sint-Michielsabdij en van 1260 in het charter van de Sint-Bernardsabdij te Hemiksem. De donjon is

oorspronkelijk in de 14de eeuw gebouwd. Enkel de toren, de zandstenen fundamenteën van het kasteel, de dubbele omgrachting en de toren bij de toegangspoort zijn nog bewaard.³

Verder bestaat specifiek voor het onderzoeksgebied ook oud kaartmateriaal. Op de kabinetskaart van de Oostenrijkse Nederlanden, opgenomen op initiatief van graaf de Ferraris (1771-1778) (Fig. 7) zijn ter hoogte van het onderzoeksgebied bebossing en akkers zichtbaar. De Atlas der Buurtwegen uit circa 1841 toont een gelijkaardig beeld, hoewel er nu meer bebouwing zichtbaar is in de omgeving. Dit is ook het geval in de meest noordelijke hoek van het onderzoeksterrein (Fig. 8).

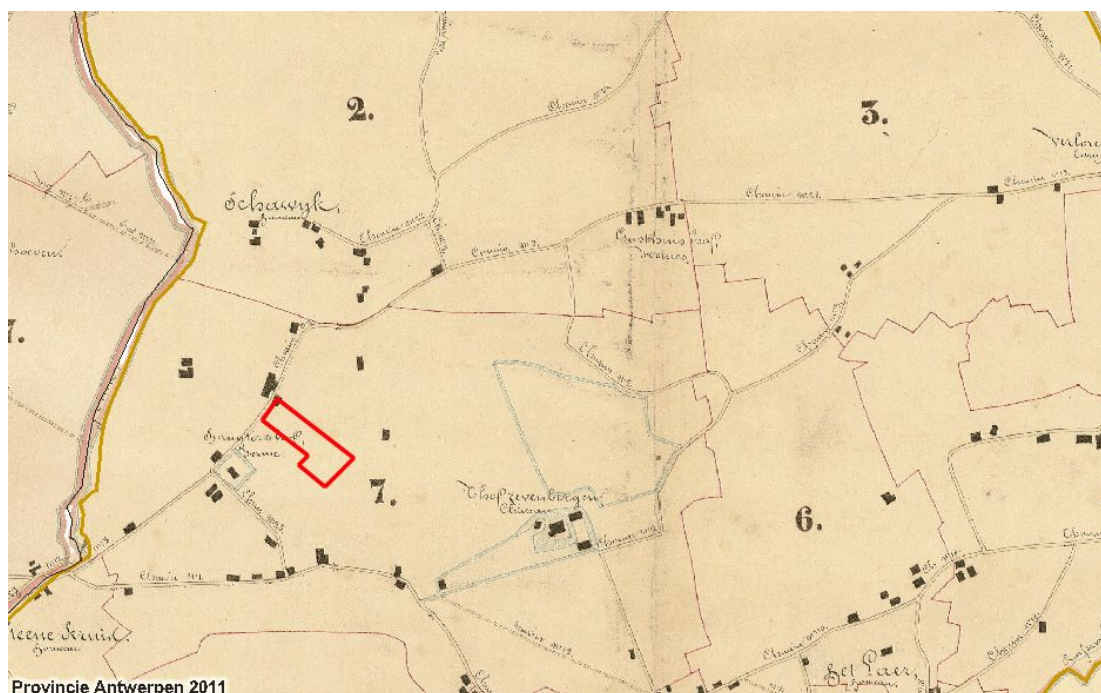

Fig. 8: Atlas der Buurtwegen (<http://gis1.provant.be/Geoloketten/geoloket.jsp?geoloketid=55>)

3.2.2 Archeologische voorkennis

Ten noorden, noordoosten en zuidoosten van het projectgebied zijn volgens de Centraal Archeologische Inventaris enkele CAI-locaties aanwezig (Fig. 9):

- CAI 100914 en CAI 103337: Driepikkelhoeve, 18de-eeuwse hoeve met op het terrein losse vondsten uit steentijd, Romeinse tijd en middeleeuwen.
- CAI 101071: Zevenbergen. Hier werd een boordschraaber gevonden uit het midden-paleolithicum. Er werden ook twee kringgreppels uit het laat-neolithicum aangetroffen. Binnen één daarvan bevond zich een grafkuil. Daarnaast werden bewoningssporen uit de midden- en late ijzertijd, en uit de Romeinse tijd bloot gelegd. Deze omvatten huisplattegronden, greppels en afvalkuilen.⁴
- CAI 103343 (naast 103344): Drogenhof, een 18de-eeuwse hoeve.
- CAI 103344: Gasthuishoeve, een 17de-eeuwse hoeve.
- CAI 106049: Kasteel Zevenbergen, een 15de-eeuwse waterburcht.

³ <http://inventaris.vioe.be/dibe/geheel/20692>

⁴ Van Liefveringe N. 2009. De Smaele B. 2007.

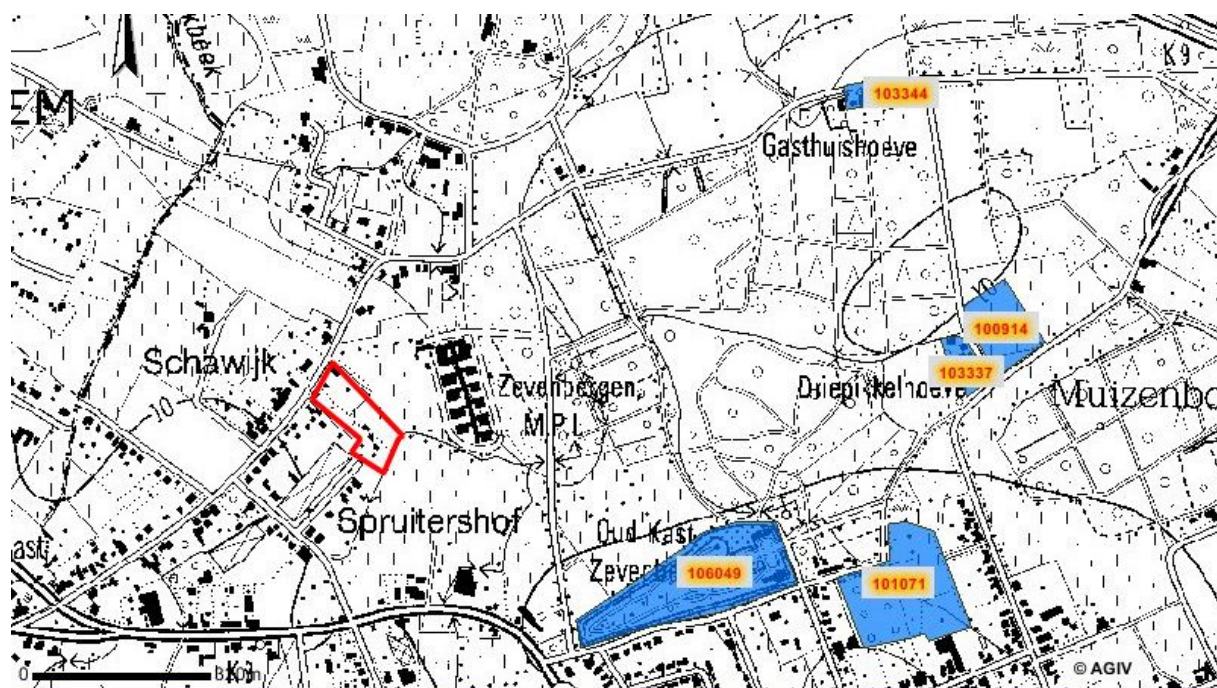

Fig. 9: CAI (<http://geovlaanderen.gisvlaanderen.be/geo-vlaanderen/cai>)

3.2.3 Inschatting intactheid archeologisch erfgoed en archeologische potentie

De omgeving van het projectgebied omvat verschillende gekende archeologische waarden. Deze zijn te dateren in de steentijd, metaaltijden, Romeinse tijd, middeleeuwen en nieuwe tijd. Het potentieel voor het aantreffen van resten uit deze periodes is dan ook reëel. De omgeving van het onderzoeksgebied is verder, afgaande op oud cartografisch materiaal, lange tijd landbouwgebied en/of bos geweest.

Op basis van het bureauonderzoek kon de intactheid van het archeologisch erfgoed moeilijk ingeschat worden.

4 Resultaten metaaldetectie

Voorafgaand aan de prospectie met ingreep in de bodem, door middel van proefsleuven, werd het onderzoeksgebied met een metaaldetector gescreend op metalen vondsten.

4.1 Situering van de vondsten

Het onderzoek van het terrein met een metaaldetector leverde in totaal 3 locaties met metalen vondsten op. Deze zijn verspreid over het terrein aangetroffen, al situeerden ze zich eerder aan de rand van het terrein (Fig. 10).

Fig. 10: Situering metaaldetectievondsten

4.2 Bespreking van de vondsten

De vondsten kunnen waarschijnlijk allemaal gedateerd worden in de nieuwste tijd. Het gaat om sporadisch aangetroffen objecten zonder onderling verband. De vondsten omvatten een ijzeren staaf, een leiding en een loden plaat. Er werden dus geen archeologisch relevante resten aangetroffen bij de metaaldetectie van het terrein.

Code	Metaal soort	Beschrijving	Z (in m TAW)
MD1	Ijzer	Staafl	10,48
MD2	Ijzer	Leiding? Niet gerecupereerd	10,40
MD3	Lood	Plaat. Niet gerecupereerd	10,28

Tabel 1: Overzicht van de metalen vondsten

4.3 Besluit

Een screening van het onderzoeksgebied met een metaaldetector toonde de aanwezigheid van metalen vondsten, willekeurig verspreid over het terrein. De metaaldetectie leverde geen vondsten op die kunnen wijzen op de aanwezigheid van een archeologische site.

5 Resultaten terreinonderzoek

5.1 Toegepaste methoden & technieken

De totale af te graven oppervlakte bedroeg minstens 12% van het te prospecteren terrein, respectievelijk 10% door middel van proefsleuven en 2% door middel van kijkvensters en/of dwarssleuven. De bovengrond werd verwijderd tot op het archeologisch leesbare niveau, bepaald door de leidinggevende archeoloog.

Tijdens het onderzoek werd de methode van continue sleuven gebruikt:

- parallelle proefsleuven ononderbroken over het volledige terrein;
- de afstand tussen de proefsleuven bedroeg niet meer dan 15 m (van middenpunt tot middenpunt);
- de minimale breedte van een sleuf was één graafbak breed, in dit geval 1,80 m.

Alle sporen, werkputten en minstens één representatief profiel per werkput werden fotografisch vastgelegd. De profielen werden zo gekozen dat een overzicht verkregen werd van de bodemopbouw van het volledige onderzoeksgebied. Daarnaast werden alle hoofdmeetpunten, proefsleuven, vlakken, profielen, sporen, en aanlegvondsten topografisch ingemeten.

Het projectgebied omvat een oppervlakte van circa 1,4 ha (of 13940 m²). Het onderzoek geeft volgende getallen als resultaat:

- Onderzoekbare zone: 10021 m²
  - Te onderzoeken zone
    - Proefsleuven = 10 % of 1002 m²
    - Kijkvenster en dwarssleuven = 2% of 201 m²
- Onderzochte oppervlakte
  - Aantal aangelegde proefsleuven: 5
    - Onderzochte oppervlakte: 1451 m²
  - Aantal aangelegde kijkvensters: 3
    - Onderzochte oppervlakte: 295 m²

Tot slot dient nog de aanwezigheid van een verstoorde zone van circa 3919 m² vermeld worden, die ontstaan is ten gevolge van de bouw en afbraak van de voormalige woning in het zuiden van het terrein.

5.2 Bodem

Over het merendeel van het onderzoeksgebied bevindt het aangetroffen archeologisch niveau zich op circa 50 tot 65 cm onder het maaiveld, tussen 9,35 en 10,15 m TAW. In het midden van het terrein blijkt een zone rond een gracht (zie verder) opgehoogd te zijn, waardoor het archeologisch niveau zich hier op circa 70 cm onder het maaiveld bevindt.

Ter hoogte van het onderzoeksgebied bestaat het bodemprofiel uit een A-horizont, met een dikte van 30 tot 65 cm, die gelegen is op de C-horizont (Fig. 11). In het noordelijke deel van het onderzoeksgebied, ter hoogte van werkput 2 is de A-horizont geroerd. Onder de A-horizont bevindt zich in het midden van het terrein ter hoogte van werkputten 1 tot en met 3 een oudere A-horizont, met een dikte van 34 tot 44 cm. Deze is hier bewaard omwille van de ophoging van het terrein. In werkputten 1, 2 en 3 werd onder de C-horizont de aanwezigheid van een geologische laag vastgesteld. Deze is geelgroen van kleur met inclusies van schelpen en komt overeen met de formatie van Lillo (Fig. 12). De leesbaarheid van de bodem werd bemoeilijkt door

de hoge stand van het grondwater waardoor het aangelegde vlak snel onder water kwam te staan.

Fig. 11: WP5PR1

Fig. 12: WP3PR2

5.3 Archeologische sporen

In totaal werden 50 sporen geregistreerd, waarvan twee natuurlijk van aard zijn. De meeste sporen van antropogene oorsprong zijn kuilen en greppels. Verder is nog de aanwezigheid van paalsporen vastgesteld.

Greppels

Verspreid over het onderzoeksterrein kon de aanwezigheid van verscheidene greppels/grachten vastgesteld worden. De vulling van de greppels is homogeen bruin (Fig. 13) tot bruingeel (Fig. 14) gevlekt en is humeus. Het grootste deel van de greppels heeft een noordoost-zuidwest oriëntatie, of staan haaks hier op met een noordwest-zuidoost oriëntatie. Coupes op greppels WP2S8 en WP5S3 (Fig. 15) tonen aan dat de greppels circa 22 cm diep bewaard zijn.

Vondstmateriaal uit greppels omvat voor WP1S2 een randfragment rood geglaazuurd aardewerk van een teil en nog een wand- en bodemfragment met standring in ongeglazuurd rood aardewerk. Tot slot bevatte de vulling van deze greppel nog een wandfragment porselein met een blauwe florale decoratie. Op basis van het vondstmateriaal is dit spoor te dateren in de nieuwe tijd.

Fig. 13: WP5S5 en S6

Fig. 14: WP1S9

Fig. 15: WP5S3

Vonstmateriaal uit een greppel in dezelfde werkput, WP1S10, omvat een bodemfragment in rood geglaazuurd aardewerk met een geknepen standring, die in de late middeleeuwen gedateerd kan worden. In dezelfde greppel die ook vastgesteld werd in werkput 2, WP2S4, werd nog een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk aangetroffen, evenals een fragment van een schelp.

Tot slot leverden twee parallelle greppels een oorfragment van een kan in gedraaid grijs aardewerk en twee wandfragmenten en een bodemfragment met standring in rood geglaazuurd aardewerk (WP3S1) en een wandfragment rood geglaazuurd aardewerk (WP3S2) op.

Het vondstmateriaal uit de greppels kan in de late middeleeuwen of nieuwe tijd gesitueerd worden.

Kuilen

De aangetroffen kuilen hebben een homogene bruine of bruingele gevlekte vulling die vrij humeus is. De vulling van de kuilen sluit bijgevolg aan bij de vulling van de greppels (Fig. 16). De kuilen hebben een rechthoekige, ovale of onregelmatige vorm. Vondstmateriaal uit de kuilen ontbreekt, maar op basis van de gelijkaardige vulling als de greppels, kan vermoed worden dat ze eveneens in de late middeleeuwen of nieuwe tijd dateren. Coupes op kuilen WP2S11 en WP2S13 (Fig. 17) geven aan dat de sporen respectievelijk 13 en 10 cm diep bewaard zijn.

Fig. 16: WP1S17

Fig. 17: WP2S13

Paalsporen

De aangetroffen paalsporen hebben een ronde of rechthoekige vorm. De vulling is bruingeel tot bruingrijs gevlekt en is opnieuw vrij humeus. Daarmee sluit de vulling aan bij die van de grachten en kuilen (Fig. 18).

Fig. 18: WP2S1 en S2

Fig. 19: WP2

Verstoorde zones

Over een groot deel van het terrein werden ploegsporen aangetroffen (Fig. 19).

5.4 Structuren

Na onderzoek en interpretatie van de hiervoor besproken sporen, kon vastgesteld worden dat een aantal sporen deel uitmaken van een structuur. Het gaat daarbij uitsluitend om greppels.

Bij de greppels konden vier structuren vastgesteld worden. Het gaat om greppels met eenzelfde noordoost-zuidwest oriëntatie en allemaal een datering in de late middeleeuwen of nieuwe tijd. De eerste structuur bevindt zich in het midden van het onderzoeksterrein en bestaat uit WP1S10, WP2S4, WP3S3 en WP5S2.

De andere drie structuren zijn in het zuidoosten van het terrein gesitueerd. Structuur 2 omvat WP1S13, WP2S5, WP3S6 en WP5S5. In werkputten 1, 2 en 5 gaat het om een greppel van ca. 1 m breedte. De derde structuur loopt parallel aan de tweede en bestaat uit WP1S14, WP2S7, WP3S9 en WP5S7.

In tegenstelling tot de eerste drie loopt de vierde greppelstructuur niet over de hele breedte van het terrein en bestaat deze uit WP1S19 en WP2S8. Uit een coupe op de greppelstructuur bleek dat deze nog 20 cm diep bewaard is.

5.5 Afbakende sites

Uit onderzoek van de aanwezige sporen en structuren die hieruit reeds afgeleid konden worden, is niet gekomen tot de afbakening van een site. Het onderzoek toont aan dat op het terrein geen sporen aangetroffen werden die ouder zijn dan de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Dit is vermoedelijk te wijten aan de natte eigenschappen van de bodem. Dit verklaart tevens de hoge densiteit aan greppels op het terrein.

5.6 Besluit

Op het terrein werden verscheidene sporen aangetroffen. Het gaat om greppels, kuilen en paalsporen, waarbij de greppels overheersen. Dit is in verband te brengen met de natte eigenschappen van de bodem. Uit de greppels konden vier greppelstructuren afgeleid worden.

Alle sporen die vondstmateriaal opleverden kunnen gedateerd worden in de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Er werden geen sporen aangetroffen met een oudere datering.

6 Waardering

Over het hele onderzoeksterrein zijn kuilen, paalsporen en greppels aangetroffen. Op basis van het vondstmateriaal zijn deze te dateren in de late middeleeuwen of nieuwe tijd.

Beleving

De belevingswaarde in functie van schoonheid en herinneringswaarde is niet van toepassing aangezien de aangetroffen archeologische resten niet meer zichtbaar zijn aan het oppervlak en ook niet herinnerd worden door mensen uit de omgeving.

Fysieke kwaliteit

- Gaafheid
  - De gaafheid van het terrein is goed. Menselijke activiteiten uit het (recente) verleden die een ingreep in de bodem teweeg gebracht hebben, beperken zich tot de ophoging van het terrein en de bouw van twee woningen. Eén woning bevond zich in het noordwesten van het terrein, de andere in het zuidoosten. Door de ophoging van het terrein werden de archeologische sporen niet aangetast.
- Conservering
  - Gezien de natte eigenschappen van de bodem is de bewaring van organisch materiaal mogelijk.

Inhoudelijke kwaliteit

De aanwezigheid van kuilen, paalsporen en greppels toont aan dat er menselijke activiteiten op het terrein geweest is. De aangetroffen paalsporen kunnen echter niet toegeschreven worden aan structuren en lijken niet afkomstig van intense bewoning. De grote aanwezigheid van greppels wijst op pogingen om het grondwater onder controle te krijgen.

Er werden geen sporen aangetroffen met een oudere datering dan de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Vermoedelijk was het terrein geen gunstige plaats voor menselijke activiteiten, gezien de natte eigenschappen van de bodem.

7 Analyse van de geplande situatie: effecten

Door middel van een analyse van de geplande situatie wordt onderzocht op welke wijze en in welke mate de effecten, zijnde de geplande ingreep in de bodem, de aanwezige archeologische waarden zal beïnvloeden. Dit maakt mogelijk om voor de verschillende effecten, adviezen op te stellen.

Fysieke aantasting van archeologische waarden

De aanleg van de verkaveling noodzaakt een aantal bodemingrepen die tot op zekere diepte het bodemarchief volledig zullen vergraven.

Aantasting ensemblewaarde van archeologische waarden

De ensemblewaarde of contextwaarde is de meerwaarde die aan archeologische resten wordt toegekend door andere waarden in de directe omgeving. Hiermee wordt specifiek de archeologische context en de landschappelijke context bedoeld.

De ensemblewaarde van de archeologische waarden is vrij goed bewaard gezien er weinig verstoringen in de omgeving aangebracht zijn. De geplande bodemingreep zal dus de ensemblewaarde sterk aantasten.

Degradatie van archeologische waarden

De kans op bewaring van organisch materiaal is goed gezien de zeer natte eigenschappen van de bodem.

Deformatie van archeologische waarden

Als gevolg van de druk uitgeoefend door de in te planten gebouwen, zal ook een deel van de onderliggende bodem die niet onmiddellijk fysiek aangetast is, gecompacteerd worden. Ook de zware werfmachines zullen de bodem enigszins verstoren in de zones die niet onmiddellijk fysiek worden aangetast.

8 Aanbevelingen

8.1 Adviezen

Op basis van de waardering van de aangetroffen archeologische resten en analyse van het geplande grondverzet, wordt voor het onderzoeksgebied de volgende opties overwogen:

De aangetroffen paalsporen konden niet toegeschreven worden aan structuren en lijken niet afkomstig van intense bewoning. De grote aanwezigheid van greppels wijst op een poging om de natte eigenschappen van de bodem onder controle te krijgen.

Er werden geen sporen aangetroffen met een oudere datering dan de late middeleeuwen of nieuwe tijd. Vermoedelijk was het terrein geen gunstige plaats voor menselijke activiteiten, gezien de natte eigenschappen van de bodem.

Verder onderzoek van het terrein lijkt slechts beperkt nieuwe informatie aan te brengen. Op basis van voorgaande argumentatie wordt de vrijgave van het terrein geadviseerd.

9 Bibliografie

9.1 Publicaties

De Smaele, B., 2007: *Proefsleuvenonderzoek op de geplande verkaveling Ranst-Zevenbergen, Gent*.

Van Liefferinge, N., 2009: *Resultaten van het archeologisch onderzoek op de verkaveling 'Creuteldonck' te Ranst-Zevenbergen, AS - Rapportage 13-2008*.

9.2 Websites

Agentschap voor geografische informatie Vlaanderen (2011)
<http://geo-vlaanderen.agiv.be/>

Centraal Archeologische Inventaris (2011)
<http://cai.erfgoed.net/cai/index.php>

Databank ondergrond Vlaanderen (2011)
<http://dov.vlaanderen.be>

Nationaal geografisch instituut (2011)
<http://www.ngi.be>

Onderzoeksbalans Onroerend Erfgoed Vlaanderen (2011)
Vlaams instituut voor het Onroerend Erfgoed (VIOE)
<http://www.onderzoeksbalans.be>

10 Bijlagen

10.1 Lijst van afkortingen

CAI	Centrale Archeologische Inventaris
TAW	Tweede Algemene Waterpassing

10.2 Glossarium

Ex situ	Tegenovergestelde van in situ.
Hydrografie	Beschrijving van de fysische eigenschappen van waterlichamen en het aangrenzende land.
In situ	Term gebruikt voor de aanduiding van archeologische resten die in dezelfde toestand worden teruggevonden als ze in het verleden door de mens zijn achtergelaten.
Off-site	Sporen die niet onmiddellijk aan een site kunnen toegewezen worden.
Onderzoeksgebied	Deel van het plangebied dat onderworpen is aan een archeologisch (voor)onderzoek.
Plangebied	Het terrein waarop een bodemverstorende activiteit wordt gepland of uitgevoerd.

10.3 Archeologische periodes

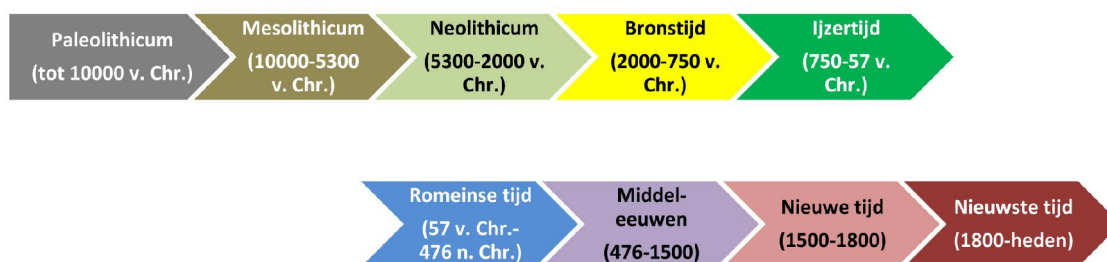

Fig. 20: Archeologische periodes

10.4 Lijst van plannen en tekeningen

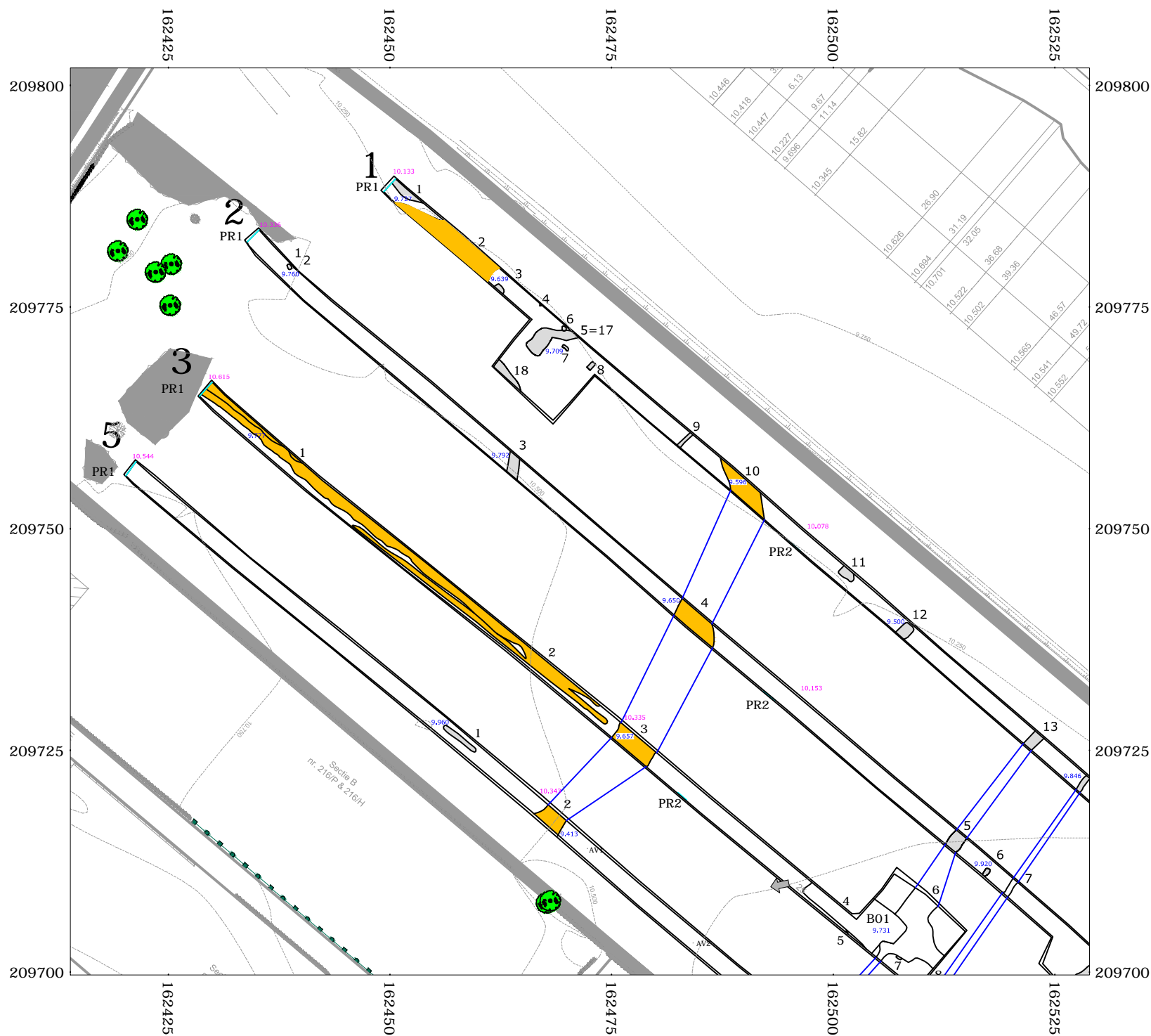
Plan 1: Situering
 Plan 2: Detail 1
 Plan 3: Detail 2

Tekeningen: Profiel- en coupetekeningen

10.5 CD-rom

Inventarislijsten van het gerecupereerde vondstenmateriaal, van de sporen met beschrijving, van alle tekeningen en van alle foto's zijn digitaal beschikbaar. Dit is tevens het geval voor het dagboek, de foto's, de plannen en tekeningen.

Archeologisch
vooronderzoek Ranst
- Schawijkstraat

Plan 2 Detail 1

Niet onderzoekbare zone	
Werkputten	
Natuurlijk spoor	
Structuur	
Hoogte spoor in m TAW	
Hoogte maaiveld in m TAW	
Late middeleeuwen/ nieuwe tijd	

Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Archeologisch vooronderzoek Ranst - Schawijkstraat

Plan 3 Detail 2

Niet onderzoekbare zone

Werkputten

Natuurlijk spoor

Structuur

Hoogte spoor in m TAW

Hoogte maaiveld in m TAW

Late middeleeuwen/
nieuwe tijd

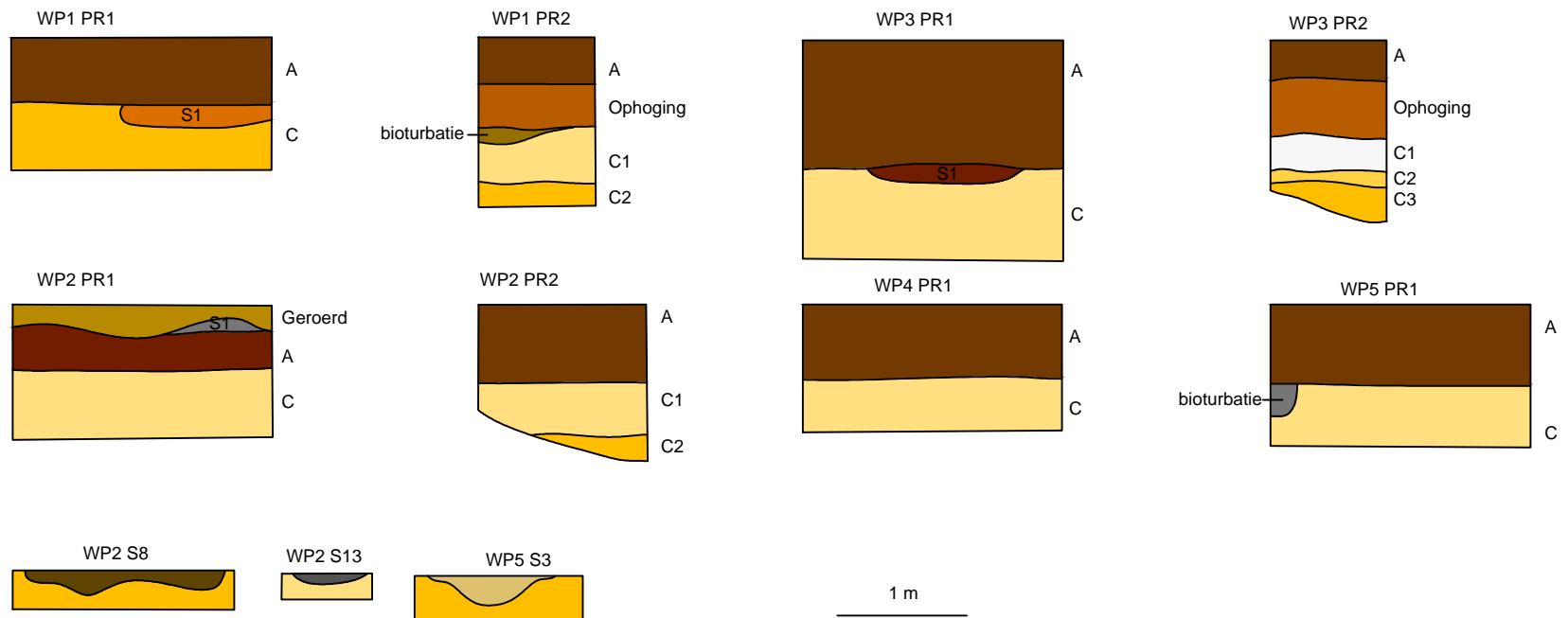
Coördinaten in Lambert 72

Formaat: A4
ID: Grondplan

All-Archeo bvba

Projectcode: 2011/417
 Provincie: Antwerpen
 Gemeente: Ranst
 Toponiem: Schawijkstraat

Sporenlijst

Datum	Werkput	Vlak	Spoor	Profiel	Kleur			Homogeen heterogeen	Compactheid	Samenstelling	Vorm	Aflijning	Inclusies							Opmerkingen	Interpretatie	Antropogeen/natuurlijk	Diepte in cm	Datering	Structuur	Site	Inzameling	Matrix				Beschrijver	
					Donker/licht	Hoofdkleur	Bijkleur						Baksteen	Houtskool	Ijzeroer	Keien	Leisteen	Mortel	Schelp									Andere	Jonger dan	Gelijktijdig met	Ouder dan		Zelfde als
21/12/2011	1		1			bruin	geel	gevlekt	los		zand	langwerpig	duidelijk										greppel/kuil										AVS
21/12/2011	1		2		D	bruin		Homogeen	los		zand	onregelmatig	duidelijk	x									greppel/kuil										
21/12/2011	1		3		D	bruin		gevlekt	los		zand	rond rechthoekig	duidelijk		x								greppel/kuil										
21/12/2011	1		4		D	bruin	geel	gevlekt	los		zand	driehoekig	duidelijk		x								paalspoor										
21/12/2011	1		5		D	bruin		gevlekt	los		zand	langwerpig	duidelijk								// S17?		greppel										
21/12/2011	1		6		D	bruin	geel	gevlekt	los		zand	rond	duidelijk		x								kuil/paalspoor										
21/12/2011	1		7		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										kuil										
21/12/2011	1		8		D	bruin		gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										kuil										
21/12/2011	1		9		D	bruin	geel	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		10			bruin	roestbruin	gevlekt	los		zand	onregelmatig	duidelijk										greppel/kuil										
21/12/2011	1		11			bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										kuil										
21/12/2011	1		12			donkerbruin	lichtbruin	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		13			bruin	lichtbruin	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		14			bruin	lichtbruin	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		15		D	bruin	lichtbruin	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		16			bruin		gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	1		17		D	bruin		homogeen	los		zand	rond rechthoekig	duidelijk										greppel										
22/12/2011	1		18			bruin		homogeen	los		zand	onregelmatig	duidelijk								// S5? BO21/27		kuil										
21/12/2011	2		1	1	D	grijs		homogeen	los		zand		duidelijk										kuil/paalspoor										
21/12/2011	2		2		D	bruin	geel	gevlekt	los		zand	rond	duidelijk										kuil/paalspoor										
21/12/2011	2		3		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	2		4			bruin	geel	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	2		5		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk	x									greppel										
21/12/2011	2		6		D	zwart	geel	gevlekt	los		zand	ovaal	duidelijk										kuil										
21/12/2011	2		7		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	2		8		D	donkerbruin	lichtbruin	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	2		9			donkergrijs	bruin	gevlekt	los		zand	halve ovaal	duidelijk										greppel										
21/12/2011	2		10		D	bruin		homogeen	los		zand	ovaal	duidelijk										kuil	N									
21/12/2011	2		11		D	grijs	bruin	gevlekt	los		zand	ovaal	duidelijk										kuil	N									
21/12/2011	2		12		D	bruin		gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										kuil										
21/12/2011	2		13		D	zwart	grijs	gevlekt	los		zand	rond	duidelijk		x								kuil										
21/12/2011	3		1			bruin	grijs	gevlekt	los		zand	langwerpig	duidelijk		x								greppel										
21/12/2011	3		2		D	bruin	grijs	gevlekt	los		zand	langwerpig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	3		3		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	3		4			bruin	geel	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	3		5			grijs	bruin	gevlekt	los		zand	half rond	duidelijk										kuil										
21/12/2011	3		6			bruin	grijs	gevlekt	los		zand	rechtervormig	duidelijk										greppel/kuil										
21/12/2011	3		7		D	grijs	bruin	gevlekt	los		zand	rond rechthoekig	duidelijk	x		x							kuil										
21/12/2011	3		8		D	bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										kuil										
21/12/2011	3		9			bruin	geel	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	3		10		D	grijs	bruin	gevlekt	los		zand	rond rechthoekig	duidelijk										greppel/kuil										
21/12/2011	4		1			bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	4		2			bruin	geel	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		1		D	grijs		homogeen	los		zand	langerekt	duidelijk										greppel/bandenspoor?										
21/12/2011	5		2			bruin		homogeen	los		zand	onregelmatig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		3	L		bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		4	L		bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		5	L		bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		6	L		bruin		homogeen	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										
21/12/2011	5		7			bruin	grijs	gevlekt	los		zand	rechthoekig	duidelijk										greppel										

Projectcode: 2011/417
Provincie: Antwerpen
Gemeente: Ranst
Toponiem: Schawijkstraat

Vondstenlijst - beschrijving

Datum	Vondstnr.	Locatie			Inzamelin gswijze	Aardewerk			Glas			Metaal				As, sintels, slakken	Organisch materiaal						Mortel	Steen										Kunst stof	Opmerkingen	Beschr ijver	Totaal aantal fragm.
		Werk put	Spoor	Kadastraal perceel		Vaat werk	Bouwmat eriaal	Andere	Vaat werk	Bouwmater iaal	Andere	Munt	Bouwm ateriaal	Gebruik svoorwe rp	Andere		Bot	Hout	Houts kool	Leer	Schelp/ slakken	Andere		Kalkst een	Kalkzand steen	Ijzerzand steen	Zands teen	Lei	Kei	Silex	Gebruiksv oorwerp	Prehistoris ch artefact	Andere				
21/12/2011	AV1	2			VL	1																															1
21/12/2011	AV2	2			VL	1																														1	
22/12/2011	AV3	5			VL																															1	
21/12/2011	V001	1	2		VL	4																		1												4	
21/12/2011	V002	1	10		VL	1																														1	
21/12/2011	V003	2	4		VL	2													1																	3	
21/12/2011	V004	3	1		VL	3																														3	
21/12/2011	V005	3	2		VL	1																														1	
Totaal						13	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	0	15
Totaal per hoofdcategorie								13		0			0	0	0					1	0									1	0					15	

Projectcode: 2011/417
 Provincie: Antwerpen
 Gemeente: Ranst
 Toponiem: Schawijkstraat

Vondstenlijst - determinatie

[illegible]